

**Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы
Бигеш авыл жирлеге Советы**

КАРАР

№ 139

17.09.2018

Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы Бигеш авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр кертү турында

Зэй муниципаль районы Бигешавыл жирлегенең гамәлдәге Уставы нигезләмәләрен гамәлдәге законнарға туры китерү максатында, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 44 статьясы, "Жирле үзидарә органнарын оештыруны камилләштерү мәсьәләләре буенча Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 2018 елның 18 апрелдәге 83-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 7 статьясы, Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районының Бигеш авыл жирлеге Уставы нигезендә, Зэй муниципаль районының Бигеш авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы Бигеш авыл жирлеге Уставына кушымта нигезендә үзгәрешләр кертүгә.
2. Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы Бигеш авыл жирлеге Уставына кертелгән үзгәрешләргә дөүләт теркәвенә алу өчен Россия Федерациясе Юстиция министрлығының Татарстан Республикасы буенча идарәсенә жиберергә.
3. Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы Бигешавыл жирлеге Уставына кертелгән үзгәрешләргә дөүләт теркәвенә алганнан соң билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгарырга.
4. Карар билгеләнгән тәртиптә дөүләт теркәвенә алынганнан һәм басылып чыкканнан соң үз көченә керә.
5. Әлеге карарга кушымтаның 1 пункттындагы «б» пунктчасы, 13 пунктның «а» пунктчасы 2019 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә.
6. Карар үтәлешенә контрольне үз жаваплылыгыңда калдырам.

**Совет рәисе,
авыл жирлеге башлыгы**

И.Р.Вәлиев.

Татарстан Республикасы
Зэй муниципаль районы
Бигешавыл жирлеге Советының 2018
елның 17.09.139 номерлы
карарына кушымта.

**Татарстан Республикасы Зэй муниципаль районы
Бигеш авыл жирлеге Уставына үзгәрешләр**

Зэй муниципаль районы Бигешавыл жирлеге Уставына түбәндәге эчтәлекле үзгәрешләр кертергә:

1. 5 статьяның 1 өлешендә:

а) 9 пунктны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«9) авыл жирлеге территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен контрольдә тоту, әлеге кагыйдәләргә туры китереп, жирлек территориясен төзекләндерүне оештыру;»;

б) 14 пунктны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«14) каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым туплану) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнашу;»;

2. 6 статьяның 11 пункты үз көчен югалткан дип танырга;

3. 10 статьяның 7 пунктына «, ижтимагый фикер алышулар» сүзләрен өстәргә;

4. Түбәндәге эчтәлекле 18.1 статьяны өстәргә:

«18.1 статья. Авыл торак пункты старостасы

1. Жирле әһәмиятгә мәсьәләләрне хәл иткәндә жирле үзидарә органнарының һәм авыл торак пункттында яшәүчеләрнең үзара хезмәттәшлеген оештыру өчен авыл жирлегендә яки авылара территориядә урнашкан торак пунктта авыл торак пункттының старостасы билгеләнергә мөмкин.

2. Авыл торак пункты старостасы составына әлеге авыл торак пункты кергән жирлек Советы тарафыннан авыл торак пункты территориясендә яшәүче һәм актив сайлау хокукына ия затлар арасынан авыл торак пункты гражданның жыены тәкъдиме буенча билгеләнә.

3. Авыл торак пункты старостасы дүләт вазыйфасын, дүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче зат була алмый, хезмәт мөнәсәбәтләрендә һәм жирле үзидарә органнары белән турыдан-туры бәйлә башка мөнәсәбәтләрдә тора алмый.

4. Түбәндәге затлар авыл торак пункты старостасы була алмый:

1) дүләт вазыйфасын, дүләт граждан хезмәте вазыйфасын, муниципаль вазыйфаны яисә муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүче;

2) суд тарафыннан хокуктан файдалануга сәләтсез яисә хокуктан файдалану сәләте чикләнгән дип танылган затлар;

3) суд хөкеме тулысынча үтәп бетерелмәгән яисә хөкем ителгәнлекке алынмаган затлар.

5. Авыл торак пункты старостасының вәкаләтләр срогы - биш ел.

Авыл торак пункты старостасының вәкаләтләре әлеге авыл торак пункты кергән авыл жирлеге Советы карары белән, гражданның жыены тәкъдиме буенча, шулай ук «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ Федераль законның 40 статьясы 10 өлешенең 1-7 пунктларында билгеләнгән очракларда вакытыннан алда туктатыла.

5. Авыл торак пункты старостасына йөкләнгән бурычларны хәл итү өчен:

1) авыл торак пункттында жирле әһәмиятгә мәсьәләләрне хәл итү мәсьәләләре буенча жирле үзидарә органнары, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр һәм башка оешмалар белән хезмәттәшлек итә;

2) халык белән, шул исәптән жыеннарда, жылышларда, конференцияләрдә катнашу юлы

белән, хезмәттәшлек итә, мондый чаралар нәтижәләре буенча мөрәжәгатьләр һәм тәкъдимнәр жиберә, шул исәптән, жирле үзидарә органнары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль хокукый актлар проектлары рәвешендә.

3) авыл торак пункттында яшәүчеләргә жирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча мәгълүмат бирә, шулай ук аларга жирле үзидарә органнарыннан алынган башка мәгълүматны житкерүдә ярдәм итә;

4) жирле үзидарә органнарына ачык тыңлауларны һәм жәмәгать фикер алышуларын оештыруда һәм уздыруда, аларның нәтижәләрен авыл торак пункттында яшәче халыкка житкерүдә ярдәм итә;

5) муниципаль берәмлек уставында һәм (яисә) жирлек Советының норматив хокукый актында Татарстан Республикасы законы нигезендә каралган башка вәкаләтләренә һәм хокукларны гамәлгә ашыра.»;

5. 19 статьяда:

а) статьяның исемен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«19 статья. Ачык тыңлаулар, жәмәгать фикер алышулары»;

б) 19 статьяның 3 өлеше 3 пункты үз көчен югалткан дип танырга;

в) түбәндәге эчтәлекле 11 өлешне өстәргә:

«11. Жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияне межалау проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объектын шартлы рәвештә рөхсәт ителгән файдалануга рөхсәт бирү турында карарлар проектлары, капитал төзелеш объекларын рөхсәт ителгән төзелешнең, үзгәртеп коруның чик параметрларыннан читләшүгә рөхсәт бирү, жир кишәрлекләрен һәм капитал төзелеш объекларын рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен үзгәртү мәсьәләләре буенча карар проектлары буенча, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре булмаганда, жәмәгать фикер алышулары яисә ачык тыңлаулар үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе, шәһәр төзелеш эшчәнлегенә турында законнар нигезләмәләрен исәпкә алып, жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.»;

6. 22статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«22 статья. Гражданнар жыены

1. Гражданнар жыены халык тарафыннан турыдан-туры жирле үзидарә гамәлгә ашырылу һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы рәвеш булып тора.

2. Гражданнар жыены «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» Федераль законда каралган очрақларда һәм «Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районының Сармашбаш авыл жирлегенә составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенын әзерләү тәртибе турында»нигезләмә нигезендә үткәрелә.

3. «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясында каралгандатүбәндәге очрақларда гражданнар жыены үткәреләргә мөмкин:

1) күрсәтелгән торак пункт территориясен башка жирлек (муниципаль район)территориясенә кертүгә китергән әлегә торак пункт составына кергән жирлек (муниципаль район) чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча;

2) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы вәкаләтләре гражданнар жыены тарафыннан гамәлгә ашырыла торган жирлектә әлегә жирлекнең чикләрен үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча;

3) әгәр сайлау хокукына ия жирлектә яшәүчеләрнең саны 100 дән артык кеше булса, муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы вәкаләтләрен гражданнар жыены гамәлгә ашыра торган жирлектәжирлекнең вәкиллеке органын төзү,аның саны һәм вәкаләтләр срогы мәсьәләсе турында;

4) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы вәкаләтләре гражданнар жыены тарафыннан башкарыла торган жирлектә, гражданнарның үзара салымын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләсе буенча;

5) шәһәр эчендәге район составына керүче жирлек,федераль әһәмияттәге шәһәрнең шәһәр эчендәге территориясе, шәһәр округы яисәяисә муниципаль район чикләрендәге авылара территориядә урнашкан торак пункттаәлегә торак пункт территориясендә гражданнарның үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;

6) авылара территориядә урнашкан торак пунктта жирле үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру белән бәйле мәсьәләләр буенча халык инициативасын тәкъдим итү максатларында;

7) әгәр авыл жирлегендә халык саны 100 кешедән артмаса, авыл халкы тыгызлыгы түбән булган яисә үзәктән читтә урнашкан, барып житү мөмкин булмаган жирлектә жирлекне бетерү мәсьәләсе буенча;

8) авыл торак пункттында авыл торак пункттының старостасы кандидатурасын күрсәтү мәсьәләсе буенча, шулай ук авыл торак пункты старостасы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча;

9) авыл торак пункттында гражданнар жыены шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс үткәргәндә конкурс комиссиясе составына кандидатуралар күрсәтү максатларында үткәрелергә мөмкин.

4. Гражданнарның жыены муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан яисә сайлау хокукына ия, кимендә 10 кешедән торган торак пунктта яшәүчеләр төркеме инициативасы белән чакырылырга мөмкин.

5. Жыенны уздыру инициативасын хуплап жыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия гражданнар, даими яисә башлыча яшәүче, торак пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән гражданнарның 5 процентын тәшкил итә, әмма 25 имзадан да ким була алмый.

6. Муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены муниципаль берәмлек башлыгы карары, инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы карары белән билгеләнә.

7. Торак пунктта яшәүчеләргә алдан ук гражданнар жыенын уздыру вакыты һәм урыны турында хәбәр ителә, «Татарстан Республикасы Зәй муниципаль районының Бигешавыл жирлегә составына керә торган торак пунктларда гражданнар жыенын уздыру тәртибе турында» нигезләмәдә билгеләнгән тәртипкә туры китереп, гражданнар жыенын хәл итүгә чыгарыла торган мәсьәләләр буенча муниципаль хокукый акт проекты һәм материаллар белән алдан ук таныштырыла.

8. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып тора, муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасының муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.»

7. 29 статьяда:

а) түбәндәге эчтәлекле 7 өлеш өстәргә:

«7. Депутат, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасы, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затының коррупциягә каршы көрәш турында Россия Федерациясе законнары нигезендә тапшырыла торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт турында һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләре хакында белешмәләренә дәрәҗәләнгән һәм тулылыгын тикшерү Россия Федерациясе субъекты законында билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә югары башкарма органы житәкчесе) (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимиятенә югары башкарма органы житәкчесе) карары буенча үткәрелә.»;

б) түбәндәге эчтәлекле 8 өлешне өстәргә:

«8. Әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә уздырылган тикшерү нәтижәсендә «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 03 декабрәндәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле әйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәмәү фактлары ачыкланганда, Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә югары башкарма органы житәкчесе) депутатның, жирле үзидарәнең сайланулы органы эгъзасының, жирле үзидарәнең сайланулы вазыйфаи затының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән тиешле карарны кабул итәргә вәкаләтле жирле үзидарә органына яисә судка мөрәҗәгать итә.»;

в) түбәндәге эчтәлекле 9 өлешне өстәргә:

«9. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар тарафыннан тапшырылган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт турында һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр хакында белешмәләр жирле үзидарә органының «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтында һәм (яисә) массакүләм мәгълүмат чараларына муниципаль хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгару өчен бирелә.»;

г) түбәндәге эчтәлекле 10 өлешне өстәргә:

«10. Жирлек Советы депутаты, жирле үзидарәнең даими нигездә вәкаләтләр башкаручы сайланулы вазыйфаи заты гражданды, административ яисә жинаять эше буенча йә административ хокук бозу турындагы эш буенча яклаучы яисә вәкил (законлы вәкиллеке очрактарыннан тыш) сыйфатында катнаша алмый.»;

8. 32 статьяга түбәндәге эчтәлекле 30 пунктны өстәргә:

«30) муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау.»;

9. 39 статьяга түбәндәге эчтәлекле 7 өлешне өстәргә:

«7. Татарстан Республикасы Президенты (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә югары башкарма органы житәкчесе) жирлек Советы депутатының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында гариза белән мөрәжәгать иткән очракта, вәкаләтләренә вакытыннан алда туктату өчен нигез булып, әлеге гариза жирлек Советына кергән көн тора.»;

10. 42 статьяда:

а) 5 өлешне түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«5. Жирлек башлығы «Коррупциягә каршы көрәш турында» 2008 елның 25 декабрдәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, «Дәүләт вазыйфаларын биләүче затлар һәм аларның керемнәренә башка затлар чыгымнарының туры килүен тикшереп тору турында» 2012 елның 03 декабрдәге 230-ФЗ номерлы Федераль закон, «Аерым категориядәге затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банктарында счетлар (кертәмнәр) ачуны һәм булдыруны, акчалар һәм кыйммәтле эйберләр саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яисә) алардан файдалануны тыю турында» 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны, бурычларны үтәргә тиеш.»;

б) түбәндәге эчтәлекле 7 өлешне өстәргә:

«7. Жирлек башлығына ярамый:

- 1) шәхсэн яисә ышанычлы затлар аша эшмәкәрлек белән шөгьльләнергә, коммерция оешмасы идарәсендә яисә коммерциягә карамаган оешма идарәсендә, федераль законнарда каралган очрактардан тыш, (Россия Федерациясе субъекты муниципаль берәмлекләр советы идарәсендә, башка муниципаль берәмлекләр берләшмәләрендә, сәяси партиядә, съездда (конференцияләрдә) яки башка ижтимагый оешманың, торақ, торақ-төзелеш, гараж кооперативларының, бакчачылык, яшелчәчелек, дача кулланучылар кооперативларының, күчәмсез милек милекчеләр циркәтләренә гомуми жыелышында катнашудан тыш) һәм оешма идарәсендә катнашу жирле үзидарә органы исеменнән Россия Федерациясе законнары нигезендә гәмәлгә ашырылган очрактардан тыш, катнашырга;
- 2) укыту, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш, башка түләүле эшчәнлек белән шөгьльләнергә. Шулар ук вакытта укытучылык, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек бары тик чит дәүләтләр, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил граждандары һәм граждандылыгы булмаган затлар акчалары исәбеннән генә финанслана алмый, әгәр Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса;
- 3) Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яисә Россия Федерациясе законнарында башкасы каралмаган булса, идарә органдары, попечительләр яки күзәтчелек советлары, Россия Федерациясе территориясендә эшләүче чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмалары һәм аларның структур бүлекчәләре составына керергә.»;

11. 43.1 статьяның 3 өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«3. Жирлек башлығы урынбасары жирлек Советы регламентында билгеләнгән вазыйфалар бүленеше буенча функцияләрен башкара, жирлек башлығы кушкан йөкләмәләренә үти, ул вакытлыча (авыру яисә отпускта булу) булмаганда, үз бурычларын үти алмаганда, вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылганда, суд карары белән сак астына алынганда яисә вазыйфасыннан вакытлыча читләштерү рәвешендә процессуаль мәжбүр итү чаралары

кулланылганда жирлек башлыгы вазыйфаларын башкара.»;

12. 44 статьяда:

а) 3 өлешне түбэндәге редакциядә бәян итәргә:

«3. Жирлек башлыгы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлек Советы тарафыннан үз составыннан сайлана торган жирлек башлыгын сайлау вәкаләтләр туктатылган көннән алып алты айдан да соңга калмыйча гамәлгә ашырыла.»;

б) 4 өлешне түбэндәге редакциядә бәян итәргә:

«4. Әгәр жирлек Советының вәкаләтләр чоры тәмамланганчы алты айдан кимрәк вакыт калган булса, жирлек башлыгын жирлек Советы составыннан сайлау жирлек Советының яна сайланган беренче утырышында гамәлгә ашырыла.»;

в) 4.1 өлешне түбэндәге редакциядә бәян итәргә:

«4.1. Жирлек башлыгы, аның вәкаләтләре Татарстан Республикасы Президентының (Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы җитәкчесенең) жирлек башлыгы вазыйфасыннан читләштерү турындагы хокукый акты нигезендә вакытыннан алда туктатылган яисә жирлек башлыгы жирлек Советы карары нигезендә отставкага җибәрелгән очракта әлегә хокукый актка яисә карарга суд тәртибендә шикаять бирә, жирлек Советы, суд карары законлы көченә кәргәнче, жирлек Советы үз составыннан сайланучы жирлек башлыгын сайлау турында карар кабул итәргә хокуклы түгел.»;

13. 47 статьяның 6 пунктында:

а) икенче абзацны түбэндәге редакциядә бәян итәргә:

«- каты коммуналь калдыкларны туплау (шул исәптән аерым туплау) һәм транспортлау эшчәнлеген оештыруда катнаша;»;

б) өченче абзацны түбэндәге редакциядә бәян итәргә:

«- жирлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләренең үтәлешен тикшереп тора, күрсәтелгән кагыйдәләр нигезендә жирлек территориясен төзекләндерүне оештыра;»;

14. 69 статьяның 3 өлешенә түбэндәге эчтәлекле абзацлар өстәргә:

«Жирле үзидарә органнары арасында төзелгән муниципаль хокукый актны яисә килешүне рәсми бастырып чыгару тиешле муниципаль берәмлектә тарала торган вакытлы матбугат басмасында тулы текстның беренче басмасы санала.

Муниципаль хокукый актларны һәм килешүләрне рәсми бастырып чыгару (халыкка җиткерү) өчен жирле үзидарә органнары шулай ук чөлтәр басмасыннан файдаланырга хокуклы. Муниципаль хокукый актның тулы текстны рәсми чөлтәр басмасында басылып чыккан (урнаштырылган) очракта күләмле график һәм таблицалы кушымталар басмада китерелмәскә мөмкин.»;

15. 79 статьяда:

а) 1 өлештә «жирлек» сүзләреннән соң «(жирлек составына керә торган торақ пункт)» сүзләрен өстәргә;

б) 2 өлешне түбэндәге редакциядә бәян итәргә:

«2. Әлегә статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданның бер тапкыр бирелә торган түләүләрен кертү һәм алардан файдалану мәсьәләләре жирле референдумда, ә «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясы 1 өлешенең 4.1 пунктында каралган очрақларда, гражданның жыенында хәл ителә.